

โครงการยววิจัยเศรษฐกิจชุมชนฉบับสมบูรณ์ ปี 2552

โครงการการผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลเขาป่า อำเภอสรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูกาล
ผลิตข้าวนาปี 2552/2553

อาจารย์ที่ปรึกษา นายขจรศักดิ์ นกร่อน
โรงเรียนศรีบรรพตพิทยาคม

คณะผู้วิจัย

นางสาวศิริวรรณ จันสุขศรี

นางสาวมณีนรัตน์ คงสังข์

นางสาวนฤทัย ช่วยปลอด

10 กันยายน 2553

สนับสนุนโดย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
ชุดโครงการวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง”

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	1
บทคัดย่อ	2
สารบัญ	3
สารบัญตาราง	4
สารบัญภาพ	5
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญ	6
วัตถุประสงค์	7
ขอบเขตการศึกษา	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8-10
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	11-12
บทที่ 4 ผลการศึกษา	13-22
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา	23-26
เอกสารอ้างอิง	27
ภาคผนวก	28

กิตติกรรมประกาศ

โครงการศูนย์วิจัยเศรษฐกิจชุมชน เรื่อง การผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลเขาย่า อำเภอสรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูการผลิตข้าวในปี 2552/2553 ได้รับการสนับสนุนทุนสนับสนุนการวิจัยจาก โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ชุดโครงการวิจัย “การวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ 5 จังหวัดภาคใต้ตอนกลาง” ซึ่งดำเนินงานโดย รศ. ดร.สมยศ พุ่มหว่า ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ที่ให้การสนับสนุนอย่างดียิ่งตลอดมา

ขอขอบคุณข้าราชการและเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอสรีบรรพต, องค์การบริหารส่วนตำบลเขาย่าที่เอื้อเฟื้อข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการทำนาของเกษตรกรในอำเภอย่า

ขอขอบคุณคุณชนสิริน กลิ่นมณี นักวิชาการเกษตรชำนาญการ ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุงที่ให้ข้อมูล และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ยิ่งสำหรับการศึกษาในครั้งนี้

ขอขอบคุณอาจารย์จรัสศักดิ์ นกร่อน อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการและผู้อำนวยการสมพงศ์ บุญชรินทร์ ผู้อำนวยการโรงเรียนศรีบรรพตพิทยาคม ที่สนับสนุนช่วยเหลือในทุกๆด้านจนโครงการสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์

สำคัญที่สุดขอขอบคุณลุง ป้า น้า อา ตา ยาย ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิตข้าวของตนเองในตำบลเขาย่า อำเภอสรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูการผลิตข้าวในปี 2552/2553 ซึ่งทีมงานวิจัยชาวซึ่งในไม่ตรีจิตในการต้อนรับและการให้ข้อมูลอย่างดี ซึ่งเหตุผลสำคัญที่ทำให้งานวิจัยครั้งนี้สมบูรณ์

บทคัดย่อ

การศึกษาในการครั้งนี้เป็นการศึกษาการผลิตข้าวของเกษตรกรในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูกาลผลิตข้าวนาปี 2552/2553 โดยการมีส่วนร่วมของเกษตรกร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทน ในการผลิตข้าวนาปีที่เกษตรกรได้รับและนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลสำรวจทัศนคติต่อการทำนาของเกษตรกรมาคาดการณ์แนวโน้มการผลิตข้าวในอนาคตของตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง โดยใช้ข้อมูลประชากรทั้งหมด ผลการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่การผลิตข้าวในตำบลเขาย่าเป็นการผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน มีพื้นที่การทำนาเฉลี่ยรายละ 4.25 ไร่ วิธีการปลูกใช้การปลูกโดยวิธีนาหว่าน นาหว่านน้ำตมและนาดำ โดยพึ่งพิงน้ำฝนเป็นหลัก พันธุ์ข้าวที่ปลูกคือ เล็บนกและสังข์หยด โดยใช้เมล็ดในการปลูกจากเมล็ดข้าวในฤดูกาลที่ผ่านมาเป็นส่วนใหญ่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 442.30 กิโลกรัมต่อไร่ ต้นทุนรวมเท่ากับ 3,414.68 บาทต่อไร่ รายได้เฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 6,245.38 บาทต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 95 มีทัศนคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพทำนา ด้านแนวโน้มการปลูกข้าวคาดการณ์ว่ามีแนวโน้มลดพื้นที่ปลูกลงประมาณร้อยละ 5 ต่อปี เนื่องจากเกษตรกรต้องการเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกยางพารา

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	1
บทคัดย่อ	2
สารบัญ	3
สารบัญตาราง	4
สารบัญภาพ	5
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญ	6
วัตถุประสงค์	7
ขอบเขตการศึกษา	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8 - 10
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	11 - 12
บทที่ 4 ผลการศึกษา	13 - 22
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการศึกษา	23 - 26
เอกสารอ้างอิง	27
ภาคผนวก	28

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 1 ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนในการทำนาหว่านน้ำตามฤดูกาลผลิตข้าวปี	10
ตารางที่ 2 แสดงแหล่งน้ำที่ใช้ปลูกข้าวของเกษตรกร	14
ตารางที่ 3 แสดง ใช้เครื่องมือจักรกลทางการเกษตรในการเตรียมดินของเกษตรกร	14
ตารางที่ 4 แสดงพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรใช้ปลูกจำแนกตามพื้นที่ปลูก	15
ตารางที่ 5 แสดงแหล่งเมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรใช้ปลูก	15
ตารางที่ 6 จำนวนเมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรใช้ในการปลูกข้าวจำแนกตามวิธีปลูก และพันธุ์	16
ตารางที่ 7 แสดงวิธีปลูกข้าวของเกษตรกร	17
ตารางที่ 8 แสดงการใช้ปุ๋ยจำแนกตามชนิดของปุ๋ย	17
ตารางที่ 9 แสดงการระบาดของศัตรูข้าวและวิธีการในการป้องกันกำจัด	18
ตารางที่ 10 แสดงพื้นที่ในการใช้เครื่องมือเก็บเกี่ยว	18
ตารางที่ 11 ค่าใช้จ่ายด้านแรงงานต่อไร่ในการปลูกข้าว	19
ตารางที่ 12 แสดงค่าใช้จ่ายด้านวัสดุต่อไร่ในการปลูกข้าว	20
ตารางที่ 13 แสดงผลผลิตต่อไร่ของข้าวที่เกษตรกรผลิตได้	20
ตารางที่ 14 ต้นทุน ผลตอบแทนและผลผลิตข้าวของเกษตรกร	21
ตารางที่ 15 มูลค่าเพิ่มจากการจัดการผลผลิตต่อ 1 กิโลกรัมข้าวเปลือก	22

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ 1 แผนภูมิที่ 1 แสดงผู้ปลูกข้าวในตำบลเขาย่า จำแนกตามช่วงอายุ	13

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

พื้นที่ของจังหวัดพัทลุงส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบสลับกับพื้นที่ลูกคลื่นลอนชันและห่อมเขาโคดที่เอียงลาดลงมาจากเทือกเขาบรรทัดจดทะเลน้อยและทะเลหลวง จึงมีสภาพที่เหมาะสมกับการทำนาโดยชาวพัทลุงประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลักหล่อเลี้ยงชุมชนใกล้เคียงมาแต่บรรพกาล สมดังวรรคแรกของคำขวัญประจำจังหวัด คือ “ อู่นาข้าว ” แม้พื้นที่อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง จะมีพื้นที่ที่มีความเหมาะสมกับการทำนายน้อยกว่าพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอควนขนุน อำเภอเขาชัยสน อำเภอบางแก้วและอำเภอปากพะยูน แต่มีความสามารถในการผลิตข้าวเพื่อเลี้ยงตัวเองและชุมชนได้ในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะพื้นที่ตำบลเขาป่าที่มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบจึงมีศักยภาพและความเหมาะสมกับการทำนามากกว่าพื้นที่ตำบลอื่นๆ ในอำเภอศรีบรรพต

จากผลการพัฒนาด้านการเกษตรและสังคมที่มีการเน้นการส่งเสริมการปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อการค้า ทำให้รูปแบบการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมต้องปรับตัวจำเป็นต้องพึ่งพิงปัจจัยการผลิตจากภายนอกชุมชนมากขึ้น เช่น ปุ๋ยเคมี ยาปราบวัชพืช ยาปราบศัตรูพืชตลอดจนเครื่องจักรกล ส่งผลให้มีต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นประกอบกับผลตอบแทนจากการปลูกพืชอื่นเพิ่มสูงขึ้นมากกว่า โดยเฉพาะยางพาราและปาล์มน้ำมันทำให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเขาป่า ส่วนหนึ่งเปลี่ยนที่นาไปทำการปลูกพืชอื่นที่คิดว่าให้ผลตอบแทนที่สูงกว่าโดยเฉพาะยางพารา ทั้งๆที่บางพื้นที่ไม่มีความเหมาะสมกับการปลูกยางพาราเพราะมีระดับน้ำใต้ดินสูงและเป็นพื้นที่ระบายน้ำได้ยาก พื้นที่ปลูกข้าวในตำบลเขาป่าจึงลดลงไปพร้อมกับการเลือนหายไปของวัฒนธรรมที่ผูกพันกับวิถีของข้าวมานานเป็นเวลานาน เช่น การทำนาวน การมอบสารข้าวใหม่ให้ผู้อาวุโส ญาติผู้ใหญ่วัฒนธรรมดังกล่าวเป็นสิ่งที่ดีงามที่เจริญมาพร้อมๆกับการรุกรานของข้าวนาที่เป็นระบบการผลิตที่เน้นการพึ่งพาอาศัยกันเชื่อมโยงวิถีชีวิตในชุมชนด้วยผลผลิตในการยังชีพ เป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียงที่เน้นการพึ่งพาตนเอง จึงมีความเสี่ยงน้อยกว่าการผลิตพืชเชิงเดี่ยว

แม้พื้นที่การผลิตข้าวในตำบลเขาป่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุงจะมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ยังมีเกษตรกรจำนวนหนึ่งยืนหยัดในการประกอบอาชีพทำนาต่อไป คณะผู้วิจัยมีความต้องการทราบถึงปัจจัยที่ทำให้เกษตรกรกลุ่มนี้เลือกที่จะทำนาไม่เปลี่ยนแปลงไปปลูกพืชอย่างอื่น ปัจจัยที่สำคัญที่ต้องการศึกษาคือทัศนคติและผลตอบแทนโดยเปรียบเทียบจากรูปแบบการจัดการผลผลิต นอกจากนี้แล้วยังต้องการที่จะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกันกับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในตำบลเขาป่าในการที่จะผสมผสานความรู้ดั้งเดิมที่เป็นภูมิปัญญาแต่เก่าก่อนกับเทคโนโลยีสมัยใหม่มาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว เช่น วิธีการลดต้นทุนการผลิต การพัฒนามูลค่าเพิ่มของข้าว ความต้องการส่งเสริมของภาครัฐที่ตรงกับความต้องการของผู้ผลิตข้าว การเปรียบเทียบผลตอบแทนกับการปลูกพืชอื่นกรณีปลูกในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรและหน่วยภาครัฐที่มีส่วนรับผิดชอบใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการผลิตและส่งเสริม

การผลิตที่มีทิศทางที่เหมาะสม ทั้งนี้จะช่วยลดปัญหาโดยสามารถลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและเพิ่มรายได้ในส่วนที่มีโอกาสและช่องทางที่สามารถดำเนินการได้ นำไปสู่สังคมการเกษตรแบบพึ่งตนเองของชุมชนโดยใช้การศึกษาในฤดูกาลผลิตข้าวปีฤดูกาลผลิต 2552/2553 ข้อมูลที่ศึกษาเป็นประชากรที่ปลูกข้าวในตำบลเขาย่าทั้งหมด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนผลผลิตข้าวปีที่เกษตรกร ตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต ผลิตได้ในฤดูกาลผลิตข้าวปี 2552/2553
2. เพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนผลผลิตข้าวปีที่เกษตรกร ตำบลเขาย่า ผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน ผลิตเพื่อจำหน่ายและผลิตแล้วแปรรูปจำหน่าย
3. เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลสำรวจทัศนคติต่อการทำนาของเกษตรกรมาคาดการณ์แนวโน้มการผลิตข้าวในอนาคตของตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

ขอบเขตการศึกษา

ทำการศึกษาเกษตรกรที่ปลูกข้าวปีฤดูกาลผลิต 2552/2553 ในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุงทั้งหมด จำนวน 86 ราย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบค่าใช้จ่ายที่เป็นต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนที่เกษตรกร ตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต ผลิตได้ในฤดูกาลผลิตข้าวปี 2552 ผลิตเพื่อบริโภคในครัวเรือน ผลิตเพื่อจำหน่ายและผลิตแล้วแปรรูปจำหน่าย
2. ทราบข้อมูลแนวโน้มการผลิตข้าวในอนาคตของตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ข้าวนาปีเป็นพืชหลักของจังหวัดพัทลุง ที่มีรอบการผลิตเหลือปีคือเริ่มปลูกข้าวนาปีในเดือนสิงหาคมถึงกลางเดือนธันวาคม และเริ่มเก็บเกี่ยวในช่วงกลางเดือนมกราคมถึงเดือนเมษายนมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูง ถูกกำหนดให้เป็นพืชที่ต้องเร่งรัดเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อการส่งออก จากที่ผ่านมาแม้ว่าชาวนาพบกับปัญหาด้านการผลิตและการตลาดค่อนข้างมากแต่ข้าวยังเป็นพืชที่ให้ผลตอบแทนที่ดีได้ หากสามารถจัดการแปลง วางแผนการผลิต และการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้าวพันธุ์ส่งเสริมที่นิยมปลูกได้แก่ เล็บนก เงี้ยวพัทลุง สังข์หยด ชัยนาท โดยมีแหล่งแหล่งผลิตที่สำคัญ ได้แก่พื้นที่อำเภอเมืองพัทลุง ควนขนุน เขาชัยสน และปากพะยูน พื้นที่ปลูก 86,065 ไร่ 67596 ไร่ 40708 ไร่ 31938 ไร่ ตามลำดับ ผลผลิตข้าวจังหวัดพัทลุง ปี 2550/51 ออกสู่ตลาดตั้งแต่เดือน มกราคม-เมษายน โดยเดือนมกราคมมีผลผลิตประมาณร้อยละ 20 ของผลผลิตทั้งหมด เดือนกุมภาพันธ์ มีผลผลิตประมาณร้อยละ 45 ของผลผลิตทั้งหมดและเดือนมีนาคมมีผลผลิตประมาณร้อยละ 20ของผลผลิตทั้งหมด ส่วนที่เหลือผลผลิตออกในช่วงเดือนเมษายน โดยในฤดูกาลผลิต 2550/2551 ผลผลิตเฉลี่ย 467.15 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่า 1,025.20 ล้านบาท ทั้งนี้ อำเภอศรีบรรพตมีพื้นที่ปลูก 2,240 ไร่ ผลผลิตรวม 1,093 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 487.79 กก./ไร่ มูลค่า 8.40 ล้านบาท มีพื้นที่ปลูกคิดเป็นร้อยละ 0.77 ของพื้นที่ปลูกข้าวของจังหวัดพัทลุงทั้งหมด (สำนักงานเศรษฐกิจเขต 9 : 2551) โดยอุปทานรวมของการทำนาในจังหวัดพัทลุง ปี พ.ศ. 2547 มีมูลค่า 953 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.73 ของ อุปทานรวมทั้งจังหวัด (อิทธิ พิศาลนิชและคณะ 2550)

สถานการณ์ด้านแนวโน้มด้านพื้นที่ปลูก พื้นที่ปลูกข้าวของจังหวัดพัทลุงในปี 2550/51 จำนวน 289,601 ไร่ ลดลงจากปี 2549/50 คิดเป็นร้อยละ 17.52 เนื่องจากเกษตรกรปรับเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกยางพาราและไม้ผลมากขึ้น นอกจากนี้ปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้นในขณะที่ราคาผลผลิตเขยิบขึ้นจำนวนเล็กน้อย ทำให้เกษตรกรลดพื้นที่ปลูกลง แม้พื้นที่บางพื้นที่จะไม่มีความเหมาะสมโดยจากการวิเคราะห์ด้านความเหมาะสมในการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ของจังหวัดพัทลุง ได้วิเคราะห์ไว้ว่ามีพื้นที่เหมาะสมในการปลูกยางพาราร้อยละ 22.59 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด แต่มีพื้นที่ปลูกจริงถึงร้อยละ 34 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด โดยมีการปลูกในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเช่น พื้นที่ลาดชันมากกว่า 35 % พื้นที่ลุ่มต่ำ พื้นที่ดินนาข้าว ในทางกลับกันพื้นที่ปลูกข้าวมีพื้นที่เหมาะสม ร้อยละ 40.37 ของพื้นที่ทั้งจังหวัดแต่มีพื้นที่ปลูกจริงเพียงร้อยละ 29.95 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด โดยมีการใช้พื้นที่บางส่วนทำไร่นาสวนผสม ปลูกยางพาราและสวนปาล์ม หรือเป็นนาร้าง (ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพัทลุง : 2551)

ในด้านต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตข้าวมีการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนไว้ดังนี้

ต้นทุนการผลิตข้าวการผลิตข้าวนาปีทั้งประเทศ ปีเพาะปลูก 2544/45

1. ต้นทุนผันแปร	1,479.34	บาท/ไร่
1.1 ค่าแรงงาน	1,111.90	บาท/ไร่
เตรียมดิน	326.45	บาท/ไร่
ปลูก	189.34	บาท/ไร่
ดูแลรักษา	73.48	บาท/ไร่
เก็บเกี่ยว	522.63	บาท/ไร่
1.2 ค่าวัสดุ	314.10	บาท/ไร่
ค่าพันธุ์	78.20	บาท/ไร่
ค่าปุ๋ย	179.00	บาท/ไร่
ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	21.14	บาท/ไร่
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	21.92	บาท/ไร่
ค่าซ่อมแซมอุปกรณ์การเกษตร	11.17	บาท/ไร่
1.3 ค่าเสียโอกาสและเงินลงทุน	53.25	บาท/ไร่
2. ต้นทุนคงที่	219.73	บาท/ไร่
2.1 ค่าเช่าที่ดิน	212.20	บาท/ไร่
2.2 ค่าเสื่อมอุปกรณ์การเกษตร	7.23	บาท/ไร่
3. ต้นทุนรวมต่อไร่	1,724.91	บาท/ไร่
4. ต้นทุนรวมต่อเกวียน	4,845.25	บาท/เกวียน
5. ผลผลิตต่อไร่	356	กิโลกรัม
6. ราคาที่เกษตรกรขายได้	4,544.00	บาท/เกวียน
7. ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่	-22.29	บาท

(ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร : 2547)

เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตข้าวและผลตอบแทนของจังหวัดพัทลุงฤดูผลิต 2549/50 ได้มีรายงานของศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าใช้จ่ายและผลตอบแทนในการทำนาหว่านน้ำตมฤดูการผลิตข้าวปี
ของจังหวัดพัทลุงฤดูผลิต 2549/50 (ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง : 2551)

ลักษณะพันธุ์	เตรียม ดิน	ปลูก	ดูแล รักษา	เก็บ เกี่ยว	ใช้จ่าย หลังเก็บ เกี่ยว	รวม	ผลผลิต (กก./ไร่)	ราคา ที่ขายได้ บาท/ไร่
เอียงพัทลุง	1,000	260	493	500	360	2,913	650	5,200
สังข์หยด	800	500	900	500	100	2,800	350	4,200
ชัยนาท 1	600	310	1,000	400	0	2,310	550	3,300
สุพรรณบุรี 2	1,000	380	570	400	240	2,760	600	4,225

สำหรับทัศนคติและความพึงพอใจในอาชีพการทำนา ภูเกียรติ และคณะ : 2550 ได้สำรวจความพึงพอใจในการประกอบอาชีพทำนา ของชาวนาที่ร่วมในโครงการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่นาร่อง ปี 2550 พบว่า ชาวนาส่วนใหญ่ร้อยละ 77.3 มีความสุขในชีวิตโดยรวม ชาวนาส่วนใหญ่มากกว่าร้อยละ 90 มีความสุขและมีความพึงพอใจในการประกอบอาชีพทำนา การใช้ชีวิตในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ มีความพอใจในชีวิตความเป็นอยู่และมีความพอใจและมีความสุขในการใช้ชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง แต่ชาวนามีความสุขและมีความพึงพอใจลดลงเหลือร้อยละ 73.9 ในด้านผลผลิตข้าวที่ได้รับ การเปรียบเทียบความสุขของชาวนาในพื้นที่นาร่องพบว่า ชาวนาในเขตที่ดินพระราชทานและเขตลุ่มน้ำปากพนัง(ร้อยละ85.7และ83.3) จะมีความสุขมีความพึงพอใจโดยรวมมากกว่าชาวนาในเขตทุ่งกุลาร้องไห้และเขตจัดรูปที่ดิน(ร้อยละ69.3และ75.7)

บทที่ 3

วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษา

1 การเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วนคือ

1.1 ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสอบถามประกอบ การสัมภาษณ์เกษตรกร เกี่ยวกับข้อมูล เรื่องการผลิต เช่นพื้นที่เพาะปลูก การเตรียมดิน พันธุ์และวิธีการปลูก การใช้ปุ๋ย สารเคมี แรงงาน การเก็บเกี่ยวตลอดจนทัศนคติต่อการทำนา ของเกษตรกรที่นำนาปีในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูกาลผลิต 2552/2553

1.2 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลสถิติที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากหน่วยงานต่างๆ ที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ เช่น พื้นที่เพาะปลูก พื้นที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ เป็นต้น

2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 2 วิธี

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา เป็นการบรรยายผลที่ได้จากข้อมูล ทั้งข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ให้ทราบถึงความทั่วไปของการผลิตข้าวของเกษตรกรในรูป ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ตาราง รวมทั้งวิเคราะห์ทัศนคติที่มีต่อการทำนาของเกษตรกร

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ เป็นการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทน รวมถึงรายได้จากการจัดการผลผลิตที่แตกต่างต่างกันของเกษตรกร

3.นิยามศัพท์

ในการวิเคราะห์ต้นทุนและรายได้ ทำการวิเคราะห์เป็นต่อหน่วยของพื้นที่การผลิต ซึ่งทำให้ทราบถึงต้นทุน รายได้ กำไรหรือขาดทุนที่เกษตรกรได้รับจากการผลิตข้าว เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาผลการดำเนินงานว่าประสบผลสำเร็จอย่างไร

ต้นทุนการผลิต หมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่ใช้ทำการผลิต ทั้งที่เป็นเงินสดจ่ายจริงและที่ได้มาจากการประเมินตามปริมาณการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ที่เป็นของตนเองหรือได้มาจากบุคคลอื่น โดยคิดมูลค่าตามราคาตลาดในขณะนั้น ซึ่งสามารถแบ่งประเภทใหญ่ได้ 3 ประเภท คือ

ต้นทุนคงที่ หมายถึงต้นทุนการผลิตที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต อันเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการใช้ปัจจัยการผลิตคงที่หรือการใช้ปัจจัยที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในระยะการผลิตนั้นๆ ซึ่งประกอบด้วยค่าใช้ที่ดิน ค่าเช่าที่ดิน ตลอดจนค่าเสื่อมของเครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ

ต้นทุนผันแปร หมายถึงต้นทุนการผลิตที่การเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณการผลิต เป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการปัจจัยผันแปรในการผลิต ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

ค่าแรงที่ใช้ประกอบกิจกรรมต่างๆ เช่น ค่าแรงในการเตรียมดิน ปลุก ปลุกซ่อม ตลอดจน การบำรุงรักษา เช่น การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ใส่ปุ๋ย และการเก็บเกี่ยว เป็นต้น

ค่าวัสดุการเกษตร ได้แก่ พันธุ์ ปุ๋ย สารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชและแมลง เป็นต้น

ต้นทุนรวม หมายถึงผลรวมของต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร

รายได้

รายได้รวม หมายถึงผลคูณระหว่างผลผลิตกับราคาผลผลิต

ผลตอบแทน หมายถึง รายได้รวมที่หักลบจากต้นทุนรวม

พันธุ์

ลักษณะพันธุ์ ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งพันธุ์ข้าวออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พันธุ์พื้นเมือง เป็นพันธุ์ที่เกษตรกรปลูกกันมาในพื้นที่เป็นเวลานานแล้ว ได้แก่ เลียบนง สังข์หยด เฌียงพัทลุง เป็นต้น

2. พันธุ์ส่งเสริม เป็นพันธุ์ที่ทางราชการส่งเสริมให้ปลูกตามแนวทางพัฒนาข้าว ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีศักยภาพในการส่งออก เช่น ชัยนาท 1 สุพรรณบุรี 2 เป็นต้น

ทัศนคติ หมายถึงแนวทางที่บุคคลคิดรู้สึก หรือมีท่าทีที่จะกระทำต่อบางสิ่งบางอย่างใน สิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา เช่น ทัศนคติต่อร้านค้าปลีก ทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์ หรือทัศนคติต่อรายการ โทรทัศน์ เป็นต้น โดยทัศนคติจะแสดงให้เห็นถึงทิศทางความรู้สึกต่อสิ่งเหล่านี้ว่าเรามีความรู้สึก อย่างไร ซึ่งอาจรู้สึกในทางบวกหรือทางลบ ชอบ หรือไม่ชอบ ดีหรือไม่ดี พอใจหรือไม่พอใจ เป็นต้น ในการศึกษาในครั้งนี้ทำการศึกษาทัศนคติในการทำนาของเกษตรกรที่นานาปีในตำบลเขา ย่า อำเภอสรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูกาลผลิต 2552/2553

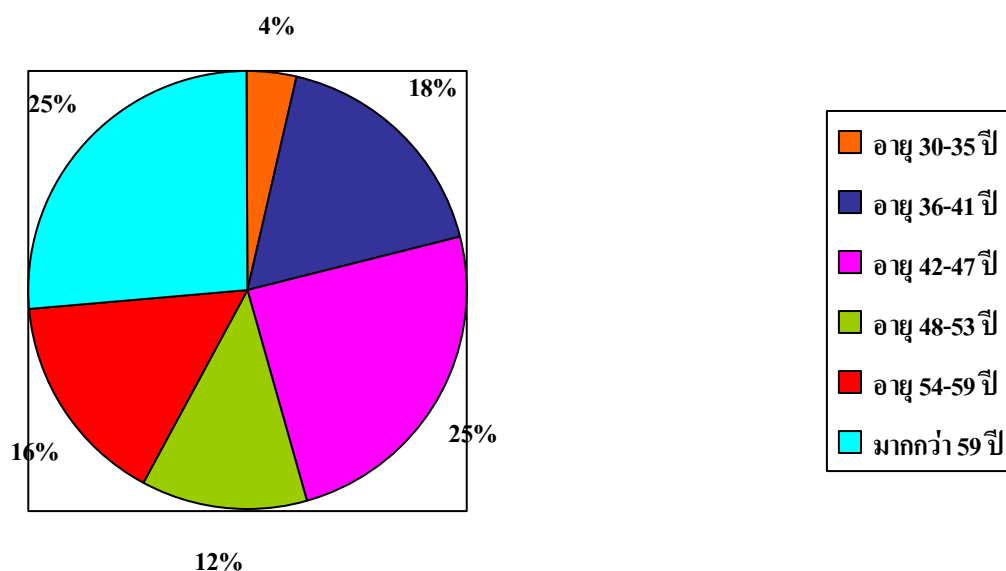
บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาการผลิตข้าวเกษตรกรที่นำนาปีในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูการผลิต 2552/2553 ประชากรทั้งหมด 86 ราย สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. เกษตรกร ผู้ปลูกข้าวในตำบลเขาย่ามีช่วงอายุดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงผู้ปลูกข้าวในตำบลเขาย่า จำแนกตามช่วงอายุ

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาของเกษตรกรพบว่า เกษตรกรพบการศึกษาระดับประถมศึกษา, มัธยมศึกษาตอนต้น, มัธยมศึกษาตอนปลายและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ร้อยละ 75 ร้อยละ 9 ร้อยละ 9 และร้อยละ 7 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่อายุมากซึ่งขณะการขยายตัวทางการศึกษายังมีน้อย

2. แรงงาน พบว่าเกษตรกรใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่โดยแรงงาน ในการทำนามี 1-2 คน ร้อยละ 79.07 แรงงาน 3-4 คน ร้อยละ 20.01 ในการประกอบอาชีพทำนาของเกษตรกรมีผู้ประกอบอาชีพทำนาอย่างเดียวเพียง 1 ราย นอกจากนั้นเป็นการทำนาร่วมกับอาชีพอื่น คือทำนาร่วมกับการทำสวนยางพารา ร้อยละ 71. 42 ทำนาร่วมกับการทำสวนยางพาราและทำสวนผลไม้ ร้อยละ 1.78 ทำนาร่วมกับการทำสวนยางพาราและเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 21.43 ทำนาร่วมกับการ

ทำสวนยางพารา, สวนผลไม้และเลี้ยงสัตว์ ร้อยละ 3.57 เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรมีน้อยมีน้อยจึงการประกอบอาชีพการเกษตรหลายอย่างเพื่อกระจายความเสี่ยง

3. พื้นที่ในการทำนาและแหล่งน้ำ จากการสำรวจพบว่าพื้นที่ทำนาปีในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูกาลผลิต 2552/2553 จำนวน 365 ไร่ 2 งาน จำนวนเกษตรกร 86 ราย พื้นที่ทำนาเฉลี่ย 4.25 ไร่/ราย โดยใช้พื้นที่ของตนเอง 83 ราย เช่าผู้อื่น 3 ราย ในฤดูกาลผลิต 2551/2552 ทำนาปีละ 2 ครั้ง 18 ราย ปีละ 1 ครั้ง 68 ราย

สำหรับแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนาใช้เนื่องจากการทำนาปี จึงใช้แหล่งน้ำฝนเป็นส่วนใหญ่โดยมีแหล่งน้ำอื่น ๆ ร่วม ทั้งนี้เนื่องจากระบบชลประทานคลองท่าแนะยังไม่สมบูรณ์และการลงทุนในเรื่องแหล่งน้ำไม่คุ้มทุนเพราะมีพื้นที่น้อย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงแหล่งน้ำที่ใช้ปลูกข้าวของเกษตรกร

ประเภทของแหล่งน้ำ	จำนวนพื้นที่(ไร่)	ร้อยละ
แหล่งน้ำฝนเพียงอย่างเดียว	211	58
แหล่งน้ำฝนร่วมกับชลประทาน	145.5	40
แหล่งน้ำฝนร่วมกับแหล่งน้ำที่ขุดขึ้นเอง	9	2

4. การเตรียมดิน ปัจจุบันได้มีการใช้เทคโนโลยีอย่างแพร่การใช้แรงงานสัตว์ได้หมดไปจากการทำนา จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรใช้เครื่องมือจักรกลทางการเกษตรเตรียมดิน เนื่องจากมีความสะดวกและรวดเร็ว ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงใช้เครื่องมือจักรกลทางการเกษตรในการเตรียมดินของเกษตรกร

การใช้เครื่องจักรกล	จำนวนเกษตรกร(ราย)	ร้อยละ	พื้นที่ (ไร่)
รถไถนาเดินตามของตนเอง	3	3.48	5.5
จ้างรถไถนาเดินตาม	39	45.34	119
จ้างรถแทรกเตอร์	36	41.86	213
รถแทรกเตอร์ของตนเอง	8	9.30	28

5. พันธุ์

1.1 พันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูก จากการสำรวจพบว่า พันธุ์ข้าวที่เกษตรกรใช้เพาะปลูกร้อยละ 84.88 เป็นพันธุ์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรใช้ปลูกจำแนกตามพื้นที่ปลูก

พันธุ์ข้าว	ผู้ปลูก(ราย)	พื้นที่ปลูก(ไร่)	ร้อยละของพื้นที่ปลูก
สุพรรณบุรี 2	2	7	20.3
หอมปทุม	1	3	0.87
เล็บนก	71	298	84.30
สังข์หยด	12	57.5	12.80

เมื่อวิเคราะห์ถึงเหตุผลในการเลือกพันธุ์ข้าวพบว่า 4 เหตุผลแรกที่เกษตรกรใช้เลือกพันธุ์ข้าวเรียงตามลำดับ คือ

- 1.ปลูกง่าย
- 2.บุคคลในครัวเรือนชอบรับประทาน
3. แดกกอดี
- 4.ต้านทานต่อโรคและแมลง

5.2 แหล่งเมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรใช้ปลูกมาจากการ เก็บพันธุ์เองและซื้อ จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 56 ใช้พันธุ์ซึ่งเก็บไว้เอง ร้อยละ 46 เป็นการซื้อเมล็ดพันธุ์ โดยแบ่งเป็นซื้อจากเกษตรกรด้วยกันเอง ร้อยละ 6 ซื้อจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวร้อยละ 11 และซื้อจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ของหมู่บ้านร้อยละ 13 โดยเกษตรกรให้เหตุผลในการเลือกแหล่งพันธุ์ข้าวจะเน้นที่การประหยัดต้นทุนเป็นหลัก รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงแหล่งเมล็ดพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรใช้ปลูก

แหล่งเมล็ดพันธุ์	จำนวนเกษตรกร(ราย)	จำนวนพื้นที่(ไร่)	ราคาเฉลี่ย(บาท/กก.)
ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว	11	51.5	25
เกษตรกรด้วยกันเอง	6	35	20
เมล็ดพันธุ์ของหมู่บ้าน	13	103	10
เก็บพันธุ์เอง	56	173	15

สำหรับกรณีเกษตรกรใช้การเก็บพันธุ์เอง จากการสำรวจพบว่าส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรเก็บพันธุ์มาแล้วนานไม่เกิน 3 ปี

5.2 ปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ พบว่าเกษตรกรที่ผลิตข้าวนาปีในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูกาลผลิต 2552/2553 เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวรายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 จำนวนเมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรใช้ในการปลูกข้าวจำแนกตามวิธีปลูกและพันธุ์

พันธุ์	วิธีปลูก	จำนวนเมล็ดพันธุ์ที่ใช้(กก./ไร่)
สังข์หยด	ดำ	11.33
	หว่านน้ำตม	25.5
	หว่าน	21
เล็บนก	ดำ	13.57
	หว่านน้ำตม	21
	หว่าน	19.83
หอมปทุม	ดำ	-
	หว่านน้ำตม	17
	หว่าน	-
สุพรรณบุรี 2	ดำ	-
	หว่านน้ำตม	17.5
	หว่าน	-

6. วิธีปลูก

การปลูกข้าวของเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปีในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูกาลผลิต 2552/2553 วิธีปลูกด้วยกัน 3 วิธีคือ หว่านน้ำตม หว่านและปักดำ เนื่องจากขาดแคลนแรงงานและมีแรงงานในครอบครัวน้อยจึงนิยมการปลูกโดยวิธีการหว่านมากกว่าปักดำซึ่งใช้แรงงานมากกว่า รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงวิธีปลูกข้าวของเกษตรกร

วิธีปลูก	จำนวนพื้นที่(ไร่)	ร้อยละ
ดำ	76.5	21
หว่าน	195.5	53.5
หว่านน้ำตม	93.5	25.5

7. การใช้ปุ๋ย

การใช้ปุ๋ยของเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปีในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูกาลผลิต 2552/2553 ใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก โดยมีการใส่ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวร้อยละ 86 และใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยคอกร้อยละ 9.30 และ 4.70 เนื่องจากปุ๋ยเคมีให้ผลเร็ว หาซื้อง่ายใช้สะดวก

ส่วนปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพเกษตรกรไม่ค่อยมั่นใจในคุณภาพเมื่อเปรียบเทียบกับราคา รายละเอียดดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงการใช้ปุ๋ยจำแนกตามชนิดของปุ๋ย

ชนิดปุ๋ย	จำนวนเกษตรกร (ราย)	จำนวนพื้นที่ที่ใช้ (ไร่)	การใช้ปุ๋ยเฉลี่ย (กก./ไร่)
เคมีเพียงอย่างเดียว	74	326	38.84
เคมีร่วมกับปุ๋ยชีวภาพ	8	41	26.12 : 50
เคมีร่วมกับปุ๋ยคอก	4	19	30 : 120

8. การกำจัดวัชพืช

ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ปลูกข้าวนาปีในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ฤดูการผลิต 2552/2553 ส่วนใหญ่ไม่มีการกำจัดวัชพืช (ร้อยละ 64) หากมีการกำจัดบ้างก็ใช้แรงงาน (ร้อยละ 29) ส่วนการกำจัดวัชพืชโดยใช้สารเคมีพบเพียงร้อยละ 7

9. การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว

การป้องกันกำจัดศัตรูข้าว พบว่าศัตรูข้าวที่พบมากที่สุดคือหนูนา (ร้อยละ 75) แต่มีการใช้สารเคมีกำจัดเพียงร้อยละ 5.35 โดยใช้เพียง 1 ครั้ง ส่วนโรคข้าว พบเพียงร้อยละ 34 และมีการใช้สารเคมีกำจัดโรคข้าวร้อยละ 8.92 ที่มีการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวน้อยทั้งนี้เนื่องจากการทำนาที่ไม่ต่อเนื่อง(นาปีเพียงอย่างเดียว)และแปลงมีขนาดเล็กการแพร่ระบาดของการศัตรูข้าวจึงมีน้อย รายละเอียด ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงการระบาดของศัตรูข้าวและวิธีการในการป้องกันกำจัด

ชนิดของศัตรูข้าว	ความถี่ที่พบ(ร้อยละ)	การใช้สารเคมี(ครั้ง)	ความถี่ในใช้สารเคมี
หนูนานา	75	3	1
แมลง	14.5	0	0
หอยเชอรี่	26.5	0	0
นก	46.42	0	0
โรคข้าว	34	5	1

10. การเก็บเกี่ยวและการจัดการ

ปัจจุบันได้มีการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรในการเก็บเกี่ยวข้าวเพื่อใช้ทดแทนแรงงานคนในการเก็บเกี่ยวข้าวและใช้กันแพร่หลายมากขึ้น จากการสำรวจพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้เครื่องจักรกลเก็บเกี่ยวข้าวในการเก็บเกี่ยว แต่มีบางส่วนที่ยังใช้วิธีเก็บเกี่ยวแบบภาคใต้ดั้งเดิมคือแกะเก็บข้าวและเกี่ยวเกี่ยวข้าวแต่ใช้การทำนาในพื้นที่น้อยๆ โดยเฉลี่ยแปลงละ 3.4 ไร่ สำหรับการเก็บเกี่ยวด้วยแกะ และ 4 ไร่สำหรับเก็บเกี่ยวด้วยเกี่ยว พื้นที่ในการใช้เครื่องมือเก็บเกี่ยว ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงพื้นที่ในการใช้เครื่องมือเก็บเกี่ยว

วิธีการเก็บเกี่ยว	จำนวนพื้นที่(ไร่)	ร้อยละ
ใช้รถเกี่ยวข้าว	296.5	81.12
ใช้แกะ	38	15.32
ใช้เกี่ยว	8	3.56

สำหรับการจัดการหลังเก็บเกี่ยวพบว่าเกษตรกรใช้เครื่องจักรกลในการขนข้าวออกจากแปลงร้อยละ 88 และใช้แรงงานคนร้อยละ 12 ในส่วนการจัดการความชื้นในข้าวเปลือกพบว่าการตากข้าวร้อยละ 94.5 และไม่ตากร้อยละ 5.5

11. ค่าใช้จ่ายในการผลิต

11.1 ด้านแรงงาน ค่าใช้จ่ายด้านนี้ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายของแรงงานทั้งคน เครื่องจักร ในกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเตรียมดิน ปลูก ดูแลรักษา (ใส่ปุ๋ย กำจัดวัชพืช ฉีดสารเคมี) เก็บเกี่ยว นวด ตากและขน ตารางที่ 11 มีการจำแนกค่าใช้จ่ายด้านแรงงานตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่าใช้จ่ายด้านแรงงานต่อไร่ในการปลูกข้าว

วิธีปลูก	พันธุ์	เตรียมดิน	ปลูก	ดูแล รักษา	เก็บ เกี่ยว	หลังเก็บ เกี่ยว	รวม
ดำ	เล็บนก	789	540	265	536	250	2380
	สังข์หยด	625	540	247	536	250	2198
หว่าน	เล็บนก	764.81	100	312	536	250	1962.81
	สังข์หยด	678.33	100	295	500	250	1823.33
หว่านน้ำตม	เล็บนก	875	100	335	536	250	2096
	สังข์หยด	631.66	100	321	536	250	1838.66
	สุพรรณบุรี2	700	100	306	500	250	1856
	หอมปทุม	850	100	313	500	250	2013
รวมเฉลี่ย	ทุกพันธุ์	793.20	210	209.30	522.50	350	

11.2 ค่าวัสดุ เป็นวัสดุที่ใช้ในการลงทุนได้แก่ ค่าเมล็ดพันธุ์ ค่าปุ๋ยเคมี ค่าสารกำจัดวัชพืช และศัตรูข้าว ค่าน้ำมันขนข้าวและสูบน้ำ ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แสดงค่าใช้จ่ายด้านวัสดุต่อไร่ในการปลูกข้าว

วิธีปลูก	พันธุ์	เมล็ดพันธุ์	ปุ๋ย	สารเคมี	น้ำมัน	รวม
ดำ	เล็บนก	192.72	543.18	0	120	855.9
	สังข์หยด	247.50	537.50	0	120	905
หว่าน	เล็บนก	312.59	508.03	124	120	556.59
	สังข์หยด	380	562.50	0	120	1062.5
หว่านน้ำตม	เล็บนก	342.50	768.75	145	120	607.5
	สังข์หยด	440	500	0	120	1060
	สุพรรณบุรี2	510	680	0	120	1310
	หอมปทุม	532	575	143	120	1370
รวมเฉลี่ย	ทุกพันธุ์	369.66	566.36	51.5	120	

12. ผลผลิตข้าว ผลผลิตข้าวนาปีในตำบลเขาย่า อำเภอสรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ที่เกษตรกรผลิตได้ในฤดูกาลผลิต 2552/2553 ข้าวนาปีพันธุ์เล็บนกให้ผลผลิตสูงสุดเฉลี่ย 633.75 กก. ต่อไร่ ผลผลิตรวมทุกพันธุ์ทุกวิธีปลูกเท่ากับ 438.34 กก.ต่อไร่ ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แสดงผลต่อไร่ของข้าวที่เกษตรกรผลิตได้

วิธีปลูก	พันธุ์	ผลผลิต (กิโลกรัมต่อไร่)
ดำ	เล็บนก	633.75
	สังข์หยด	478.75
หว่าน	เล็บนก	406.10
	สังข์หยด	378.75
หว่านน้ำตม	เล็บนก	402
	สังข์หยด	354.42
	สุพรรณบุรี2	410
	หอมปทุม	443
รวมเฉลี่ย	ทุกพันธุ์	438.34

13. ต้นทุนและผลผลิตข้าวของเกษตรกรเมื่อนำต้นทุนทั้งหมดและผลผลิตที่เป็นรายได้
ผลดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ต้นทุน ผลตอบแทนและผลผลิตข้าวของเกษตรกร

รายการ	มูลค่า (บาท/ไร่)						รวมเฉลี่ย
	นาดำ		นาหว่าน		หว่านน้ำตม		
	เล็บนก	สังข์หยด	เล็บนก	สังข์หยด	เล็บนก	สังข์หยด	
1.ต้นทุนแปรผัน							
1.1 ค่าแรงงาน	2380	2198	1962.81	1823.33	2096	1838.66	2049.8
เตรียมดิน	789	625	764.81	678.33	875	631.66	2,380
ปลูก	540	540	100	100	100	100	2,198
ดูแลรักษา	265	247	312	295	335	321	1,962.80
เก็บเกี่ยว	536	536	536	500	536	536	1,823.33
หลังเก็บเกี่ยว	250	250	250	250	250	250	2,096
1.2ค่าวัสดุ	860.9	905	1064.62	1062.5	1376.25	1060	1054.88
เมล็ดพันธุ์	197.72	247.50	312.59	380	342.50	440	320.05
ปุ๋ย	543.18	537.50	508.03	562.50	768.75	500	570
สารเคมี	0	0	124	0	145	0	44.83
1.3 ค่าน้ำมัน	120	120	120	120	120	120	120
2.ต้นทุนคงที่	310	310	310	310	310	310	310
3.ต้นทุนรวมต่อไร่	3550.9	3413	3337.43	3195.83	3782.25	3208.66	3414.68
4.ต้นทุนต่อกิโลกรัม	5.60	7.13	8.23	8.44	9.41	9.05	7.98
5.ราคาที่เกษตรกรขายได้/กก.	11.7	17	11.7	17	11.7	17	14.35
6.ผลผลิตต่อไร่	633.75	478.75	406.10	378.75	402	354.42	442.30
7.รายได้ต่อไร่	7414.875	8138.75	4751.37	6438.75	4703.4	6025.14	6245.381

มีการจัดการข้าวผลผลิตข้าวที่ได้ 3 รูปแบบ คือ ไม่ขายเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน ร้อยละ 66.09 ขายบางส่วนเก็บไว้บริโภคบางส่วน ร้อยละ 30.35 ขายทั้งหมด ร้อยละ 1.78 และแปรรูปแล้วขายในรูปข้าวสาร ร้อยละ 1.78 รายละเอียด ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 การจัดการข้าวผลผลิตข้าว(มูลค่าเพิ่มจากการจัดการผลผลิตต่อ 1 กิโลกรัมข้าวเปลือก)

การจัดการ	ผลตอบแทน (บาท/กิโลกรัม)	
	เก็บนกก	สังข์หยด
ไม่ขายเก็บไว้บริโภคในครัวเรือน	17.5	28
ขายข้าวเปลือกทั้งหมด	11.7	17
แปรรูปแล้วขายในรูปข้าวสาร	20	30.50

หมายเหตุ : ข้าวเปลือกเก็บนกกตันละ 11,700 บาทข้าวเปลือกสังข์หยดตันละ 17,000 บาท

14. ทักษะคติในการปลูกข้าวของเกษตรกรที่ปลูกข้าวในตำบลเขาเย่า

จากการสำรวจข้อมูลประกอบการเสวนา เรื่อง แนวโน้มการผลิตข้าวในตำบลเขาเย่าร่วมกับเกษตรกร พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดี มีความสุขและมีความภาคภูมิใจในการผลิตข้าวเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว โดยความถี่ของเหตุผลสูงสุดที่เลือกที่จะทำนาต่อไปเพราะไม่ต้องซื้อข้าวสารกิน ซึ่งสอดคล้องกับระบบการผลิตที่เป็นการผลิตเพื่อการบริโภคในครัวเรือนที่ใช้พื้นที่ต่อหน่วยการผลิตน้อย มีการใช้แรงงานในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ มีระบบการจัดการแบบดั้งเดิมพึ่งพิงธรรมชาติเป็นหลัก มีความตื่นตัวในการรับการส่งเสริมด้านเทคโนโลยีและบริการจากภาครัฐในระดับหนึ่ง เห็นได้จากการใช้บริการโครงการประกันราคาข้าวเพียงร้อยละ 40 โดยในส่วนที่ใช้บริการโครงการประกันราคาข้าว มีความพึงพอใจในโครงการประกันราคาข้าวของรัฐบาลในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากข้าวที่ผลิตได้ส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งเพื่อขายและฤดูการผลิต 2552/2553 ผลผลิตออกมามีทั้งปริมาณผลผลิตและราคา

15. แนวโน้มการผลิตข้าวในตำบลเขาเย่า

แม้เกษตรกรส่วนใหญ่จะมีทัศนคติที่ดีต่อการทำนา แต่จากการสำรวจข้อมูลมีเกษตรกรร้อยละ 5 พื้นที่ 23 ไร่ ที่ไม่ประสงค์จะปลูกข้าวในฤดูการผลิต 2553/2554 เนื่องจากต้องการเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกยางพารา การผลิตข้าวในตำบลเขาเย่าจึงมีแนวโน้มลดลงแม้จะลดลงในอัตราต่ำแต่เป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง เพราะหากสถานะราคาผลผลิตทางการเกษตรยังคงดำเนินไปในทิศทางที่เป็นอยู่ในปัจจุบันประกอบผู้มีอาชีพทำนามีอายุสูงขึ้น จะทำให้แนวโน้มการผลิตข้าวในตำบลเขาเย่าลดลงอย่างต่อเนื่องในอนาคต

บทที่ 5

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผล

ความสำคัญของข้าวไม่ว่าจะเป็นด้านอาหารหลักของประชากรหรือเป็นการประกอบอาชีพที่ดำรงอยู่อย่างต่อเนื่องและยาวนาน ก่อให้เกิดวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับข้าวที่เชื่อมโยงวิถีชีวิตในชนบทเข้าด้วยกัน ย่อมเป็นเหตุผลที่สมควรศึกษาให้ทราบถึงกระบวนการและขั้นตอนการผลิต ตลอดจนต้นทุนผลตอบแทน ทัศนคติและแนวโน้มการผลิตของชุมชนในอนาคต โดยเฉพาะในปัจจุบันที่แนวโน้มการผลิตข้าวที่พื้นที่ปลูกมีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการผลิตข้าวในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยเศรษฐกิจชุมชนจึงได้ทำการศึกษาถึงการผลิตข้าวในตำบลเขาย่า อำเภอศรีบรรพต จังหวัดพัทลุง โดยเน้นในด้านต้นทุนการผลิต ผลตอบแทน ทัศนคติแนวโน้มการผลิตข้าวในอนาคต โดยศึกษาในฤดูกาลผลิตข้าวนาปี 2552/2553 โดยใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การเสวนาร่วมกับเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในตำบลเขาย่า ซึ่งสามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. การผลิต

1.1 เกษตรกรและแรงงานในการผลิตข้าว เกษตรกรผู้ทำนาที่เป็นหัวหน้าครอบครัวมีอายุเฉลี่ย 49.81 ปี ร้อยละ 75 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา แรงงานที่ใช้ในการทำนาเป็นแรงงานในครัวเรือน โดยมีขนาดแรงงาน 1 – 2 คนต่อครัวเรือนร้อยละ 79.07 เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาร่วมกับการทำเกษตรอื่นๆ โดยมีการทำนาร่วมกับทำสวนยางพารามากที่สุดร้อยละ 71.42

1.2 พื้นที่ในการทำนาเกษตรกรใช้พื้นที่ในการทำนาเฉลี่ย 4.25 ไร่ต่อราย ร้อยละ 96.52 เป็นที่นาของตนเอง ร้อยละ 73 มีการทำนาปีละ 1 ครั้งและใช้น้ำฝนเพียงอย่างเดียวเป็นแหล่งน้ำในการทำนาร้อยละ 58

1.3 พันธุ์ข้าว จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรร้อยละ 90 ใช้ข้าวพันธุ์พื้นเมืองซึ่งพันธุ์ข้าวที่ใช้ปลูกมีความหลากหลายน้อยคือมีเพียง 2 พันธุ์คือ เล็บนกและสังข์หยด เหตุผลแรกๆในการเลือกพันธุ์ข้าวก็อปปลูกง่ายและบุคคลในครัวเรือนชอบรับประทาน แหล่งที่มาของเมล็ดพันธุ์พบว่าเป็นเมล็ดพันธุ์จากฤดูกาลผลิตที่แล้ว ร้อยละ 70 ใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ยไร่ละ 18.7 กิโลกรัม

1.4 การเตรียมดิน เกษตรกรทั้งหมดใช้เครื่องจักรกลในการเตรียมดินโดยใช้รถแทรกเตอร์และรถไถนาเดินตามในสัดส่วนที่เท่ากัน

1.5 วิธีปลูก เกษตรกรปลูกโดยการทำนาหว่านร้อยละ 53.5 นาหว่านนํ้าตมร้อยละ 25.5 และนาดำร้อยละ 21

1.6 การใช้ปุ๋ย เกษตรกรทุกรายมีการใช้ปุ๋ยเคมีโดยใช้ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวร้อยละ 86.5 ส่วนที่เหลือใช้ร่วมกับปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยอินทรีย์ อัตราการใช้ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 31.65 กิโลกรัมต่อไร่

1.7 การกำจัดวัชพืช เกษตรกรร้อยละ 64 ไม่มีการกำจัดวัชพืช ในส่วนที่มีการกำจัดก็มี การแรงงานคนในการกำจัดร้อยละ 29

1.8 การป้องกันและกำจัดโรคและศัตรูข้าว ศัตรูข้าวที่พบมากที่สุดคือหุนาและนก มีการ กำจัดโรคและศัตรูข้าว โดยใช้สารเคมีน้อยมาก คือ ใช้ 3 ครั้งในหุนาและ 5 ครั้งในโรคข้าว

1.9 การเก็บเกี่ยว เกษตรกรร้อยละ 81.12 ใช้รถเกี่ยวข้าวในการเก็บเกี่ยวข้าว การขน ข้าวเปลือกออกจากแปลงส่วนใหญ่ใช้รถขน ข้าวเปลือกที่ได้มีการตากร้อยละ 94.5

2. ค่าใช้จ่ายในการผลิต

2.1 ค่าแรงงานในการผลิต ค่าแรงงานในการผลิตเฉลี่ยไร่ละ 2,085 บาทต่อไร่สูงกว่าต้นทุน ค่าแรงงานในการผลิตข้าวนาปีทั้งประเทศ ปี 2545/2546 ร้อยละ 51.34 ค่าแรงงานที่มีสัดส่วนสูงสุดคือค่า เตรียมดินคือร้อยละ 38.04 รองลงมาคือค่าเก็บเกี่ยว ร้อยละ 25.05 การทำนาคามีต้นทุนด้านแรงงานสูงกว่า การทำนาหว่านร้อยละ 15.16

2.2 ค่าวัสดุ ค่าต้นทุนรวมวัสดุเท่ากับ 1,107.52 บาทต่อไร่สูงกว่าต้นทุนค่าวัสดุในการผลิต ข้าวนาปีทั้งประเทศ ปี 2545/2546 ร้อยละ 71.63 ค่าวัสดุที่มีสัดส่วนสูงสุดคือค่าปุ๋ยคือร้อยละ 51.13 รองลงมาคือค่าเมล็ดพันธุ์ ร้อยละ 33.37

3. ผลผลิต

3.1 ผลผลิต ผลผลิตเฉลี่ย 438.34 กิโลกรัมต่อไร่ ต่ำกว่าผลผลิตข้าวนาปีฤดูกาลผลิต 2551/2552 ของจังหวัดพัทลุง ที่อยู่ที่ 467.15 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9 : 2551) อยู่ร้อยละ 6.16

3.2 ต้นทุนและผลตอบแทนของเกษตรกร ต้นทุนต่อกิโลกรัมสูงสุดคือข้าวเล็บนกที่ปลูก โดยวิธีหว่านนํ้าตมอยู่ที่ 9.41 บาทต่อกิโลกรัม ต้นทุนต่อกิโลกรัมต่ำสุดคือข้าวเล็บนกที่ปลูกโดยวิธีดำอยู่ที่ 5.60 บาทต่อกิโลกรัมผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงสุดคือข้าวเล็บนกที่ปลูกด้วยวิธีดำอยู่ที่ 633.75 กิโลกรัมต่อไร่ ต่ำสุดคือข้าวสังข์หยดที่ปลูกโดยวิธีหว่านนํ้าตมอยู่ที่ 354.42 กิโลกรัมต่อไร่ สอดคล้องกับผลผลิตข้าวพันธุ์ สังข์หยดฤดูกาล ผลิต 2549/2550 ของจังหวัดพัทลุงที่ 350 กิโลกรัมต่อไร่ (ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง : 2551) ใน ส่วนของข้าวสังข์หยดที่ปลูกด้วยวิธีการดำมีต้นทุนการผลิตที่ 7.13 บาทต่อกิโลกรัม สอดคล้องกับรายงาน ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรเขต 9 ที่รายงานต้นทุนการปลูกข้าวสังข์หยดอยู่ที่ 7.23 บาทต่อกิโลกรัม รายได้ต่อไร่สูงสุดคือข้าวสังข์หยดที่ปลูกด้วยวิธีการดำที่ 8,38.75 บาทต่อไร่ ต่ำสุดคือข้าวเล็บนกที่ปลูกด้วย วิธีหว่านนํ้าตมที่ 4,703.40 บาทต่อไร่ ในด้านการจัดการผลผลิตพบว่าการปลูกเพื่อแปรรูปแล้วขายข้าวสังข์ หยดให้ผลตอบแทนสูงสุดคือ 30.50 บาท/ต่อ 1 กิโลกรัมข้าวเปลือก

4. ทักษะ ทักษะต่อการปลูกข้าวของเกษตรกรทำนาคับตาบตาเย่า ฤดูกาลผลิตข้าวนาปี 2552/2553 มีทักษะที่ดีต่อการทำนา มีความภาคภูมิใจที่ได้ผลิตข้าวเลี้ยงครัวเรือน สามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้าน อาหารหลัก สอดคล้องกับการวิจัยของกัญเกียรติ และคณะ : 2550 ที่ทำการสำรวจความพึงพอใจในการ ประกอบอาชีพทำนาของชาวนาที่ร่วมในโครงการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตข้าวในพื้นที่นาร่อง ปี 2550 พบว่า ชาวนาส่วนใหญ่ร้อยละ 77.3 มีความสุขในชีวิตโดยรวม

5. แนวโน้มการผลิตข้าว แนวโน้มการผลิตข้าวของของเกษตรกรทำนาตำบลเขาย่า พบว่ามีแนวโน้มค่อยๆลดพื้นที่ปลูกลง ในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี โดยสาเหตุหลักของการลดพื้นที่ปลูกข้าวเพราะเกษตรกรเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกยางพาราสอดคล้องกับกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พัทลุง : 2551 ที่รายงานถึงพื้นที่ปลูกยางพาราในปี 2551 ว่าในปี 2550 มีการปลูกยางพาราในนาข้าวของจังหวัดพัทลุงไปแล้วกว่า 1 แสนไร่

อภิปรายผล

การผลิตข้าวของเกษตรกรทำนาตำบลเขาย่า เป็นการผลิตในระดับครอบครัวที่มีการใช้แรงงานในครัวเรือน มีเป้าประสงค์ในการผลิตเพื่อบริโภคเองเป็นส่วนใหญ่ รูปแบบการผลิตจึงสอดคล้องกับพื้นที่ปลูกที่มีพื้นที่น้อยคือเฉลี่ย 4.25 ไร่ต่อครัวเรือน พันธุ์ข้าวเป็นพันธุ์ข้าวที่บุคคลในครัวเรือนชอบรับประทาน นับว่าเป็นเศรษฐกิจชุมชนแบบพอเพียงโดยแท้ เป็นไปตามกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2540 ตอนหนึ่งว่า “ อันนี้เป็นสิ่งสำคัญเลยได้สรุปว่าให้ปลูกข้าวบริโภค เขาจะชอบข้าวเหนียวก็ปลูกข้าวเหนียว เขาจะปลูกข้าวอะไรก็ตามให้เขาปลูกข้าวอย่างนั้นและเก็บไว้เพื่อจะบริโภคตลอดปี สนับสนุนให้ปลูกข้าวพอเพียงกับตนเองแต่ละครอบครัวเก็บเอาไว้ในยุ้งฉางเล็กๆ แล้วถ้ามีพอกินขาย ” (ประมวลคำในพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช : 2545)

ในด้านผลผลิตและผลตอบแทนพบว่าในฤดูการผลิตข้าวนาปีฤดูการผลิตข้าวนาปี 2552/2553 ผลผลิตและผลตอบแทน ค่อนข้างดี โดยมีผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 6,245.38 บาท/ไร่ เนื่องจากราคาข้าวเปลือกที่ขายได้มีราคาดี ประกอบกับฝนฟ้าอำนวยไม่มีปัญหาเรื่องน้ำในการทำนา ทำให้มีส่วนสำคัญให้เกษตรกรส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการทำนา แต่เนื่องจากราคายางพาราได้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทำให้เกษตรกรทำนาในตำบลเขาย่าส่วนหนึ่งเปลี่ยนพื้นที่ไปปลูกยางพารา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบผลตอบแทนจากการปลูกยางพารา ผลผลิตที่เกษตรกรในจังหวัดพัทลุงปี 2551 เท่ากับ 285.95 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง : 2551) คิดราคาเฉลี่ยที่ 75 บาทต่อกิโลกรัมและหักต้นทุนในการกรีดยางที่ 15.78 บาทต่อกิโลกรัม (สถาพร เมธาวัฒนสกุลและคณะ : 2543) จะมีผลตอบแทนต่อไร่เท่ากับ 16,933.96 บาท/ไร่/ปี เมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนเฉลี่ยต่อไร่ของเกษตรกรในฤดูการผลิตข้าวนาปีฤดูการผลิตข้าวนาปี 2552/2553 เท่ากับ 6,245.38 บาท/ไร่ หากทำนาปีละ 2 ครั้งก็จะมีรายได้เท่ากับ 12,492.76 บาท/ไร่/ปี จึงทำให้เกษตรกรมีแนวโน้มลดพื้นที่ทำนาเปลี่ยนไปปลูกยางพารา เนื่องจากมีผลตอบแทนสูงกว่า แต่หากเกษตรกรผลิตแล้วแปรรูปขายทั้งหมดคิดกรณีข้าวสังข์หยดที่ผลผลิตต่อไร่เท่ากับ 428.75 กิโลกรัมต่อไร่ ทำนาปีละ 2 ครั้งจะมีรายได้เท่ากับ 26,153.75 บาท/ไร่/ปี ในกรณีนี้ผลตอบแทนจะสูงกว่าการปลูกยางพาราถึงร้อยละ 64.74 นับว่าเป็นทางเลือกหนึ่งของเกษตรกรในการเพิ่มมูลค่าในสินค้า นอกจากนี้เนื่องจากเกษตรกรในตำบลเขาย่ามีการปลูกข้าวโดยใช้สารเคมีค่อนข้างน้อยใช้มากเฉพาะปุ๋ยเคมี จึงมีโอกาสในการปรับแนวทางการผลิตเป็นการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อจำหน่ายที่นอกจากเป็นโอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าแล้วยังเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตและทำให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

เมื่อพิจารณาจากผลผลิตต่อไร่ฤดูการผลิตข้าวนาปี 2552/2553 ของเกษตรกรผู้ทำนาในตำบลเขาย่าเฉลี่ยที่ 442.30 กิโลกรัมต่อไร่ จึงมีโอกาที่จะเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้นได้อีก ดังนี้

1. ปรับปรุงการใช้พื้นที่ให้เต็มศักยภาพให้คุ้มค่าและเหมาะสมโดยเฉพาะเกษตรกรที่ทำนาปีละ 1 ครั้ง ซึ่งพื้นที่หลังการทำนาส่วนหนึ่งยังใช้วิธีเผาตอซังและมีปล่อยพื้นที่ให้ว่างเปล่ามีการใช้ประโยชน์น้อยที่ใช้บ้างโดยการปล่อยวัวให้แทะเล็มหญ้าในแปลง

2. เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เก็บข้าวเปลือกไว้ใช้ทำเมล็ดพันธุ์เองจากเมล็ดพันธุ์ในฤดูการผลิตที่ผ่านมา ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดการปนกันของพันธุ์หรือเมล็ดพันธุ์ไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรให้การสนับสนุนในด้านการกระจายข้าวพันธุ์ดีไปสู่เกษตรกรอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง อย่างกรณีการสนับสนุนเงินทุนสมทบในการจัดซื้อเมล็ดข้าวพันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรหมู่ที่ 4 ตำบลเขาย่าจากองค์การบริหารส่วนตำบลเขาย่า

3. สักส่วนของแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำนาของเกษตรกรส่วนใหญ่พึ่งน้ำฝนเพียงอย่างเดียวทำให้มีความเสี่ยงในกรณีฤดูกาลที่แปรเปลี่ยน ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลหรือปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอ หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงควรจัดสรรน้ำให้ทั่วถึงและสม่ำเสมอ

4. ราคาผลผลิต ในช่วงฤดูการผลิตนาปี 2552/2553 ผลผลิตมีราคาดีแม้ภาครัฐมีโครงการประกันราคาพืชผล แต่เนื่องจากเกษตรกรปลูกข้าวเพื่อการบริโภคเป็นส่วนใหญ่จึงใช้บริการจากโครงการประกันราคาพืชผลค่อนข้างน้อย อนึ่งโครงการได้ประกันราคาข้าวสังข์หยดรวมอยู่ในราคาข้าวเปลือกข้าว ในขณะที่ราคาข้าวสังข์หยดในท้องตลาดสูงกว่าราคาข้าวเปลือกข้าวมาก รัฐจึงควรตั้งราคาประกันราคาข้าวสังข์หยดแยกออกมาจากราคาข้าวเปลือกข้าว

5. การใช้ปุ๋ยเคมี เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมีกันอย่างแพร่หลาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพปุ๋ยหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเกษตรจึงควรสนับสนุน ส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยเคมี เช่น ขนาด เวลา จำนวนครั้งของการใช้ปุ๋ย อีกทั้งการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยชีวภาพและปุ๋ยอินทรีย์เพื่อปรับสภาพทางกายภาพและเคมีของดินที่ทำให้สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรดินให้สามารถใช้ต่อไปอย่างยั่งยืน

6. แม้การปักดำจะทำให้ต้นทุนด้านแรงงานสูงกว่าวิธีการปลูกวิธีอื่นๆ แต่ผลตอบแทนต่อไร่ของการปลูกโดยวิธีการปักดำกลับสูงกว่าวิธีอื่น จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรกลับมาใช้วิธีการปักดำให้มากขึ้น เช่น ส่งเสริมให้รวมกลุ่มกันผลิต ฟันฟูประเพณีนาวัน เป็นต้น

7. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการส่งเสริมการปลูกยางพาราควรให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกยางพาราในพื้นที่ลุ่มที่มีน้ำท่วมขังถึงผลเสียที่ทำให้ต้นยางเจริญเติบโตช้า เพราะระบบรากจะยังลึกถึงระดับน้ำใต้ดินเมื่ออายุ 2 ปี จากนั้นจะชงกการเจริญเติบโต เมื่อทำการเปิดกรีดไปได้ระยะหนึ่งน้ำยางจะออกน้อย เพราะต้นยางเล็กกว่าขนาดปกติ นอกจากนี้อาจไปส่งผลกระทบต่อระบบการระบายน้ำหากไปปลูกสร้างสวนยางพารากีดขวางเส้นทางระบายน้ำ (กองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ต.อ. : 2551)

เอกสารอ้างอิง

- กู่เกียรติ ศรี้อยทองและคณะ. (2550). “ความสุข ความพึงพอใจในชีวิตในการประกอบอาชีพของชาวนา(Happy Index)”. การประชุมเสนอผลงานและรายงานความก้าวหน้ารอบ 6 เดือนสำนักส่งเสริมการผลิตข้าว กรมการข้าว . (หน้า 19). 15 พฤษภาคม 2550. ห้องประชุมสำนักวิจัยและพัฒนาข้าว.
- ศูนย์วิจัยข้าวพัทลุง. 2551. “วิเคราะห์ปัญหาการทำนาภาคใต้” อบรมชาวนาชั้นนำภาคใต้. (หน้า 32 – 25) 7 - 9 พฤษภาคม 2551 สำนักวิจัยและพัฒนาข้าว. กรมการข้าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สถาพร เมธาวัฒนสกุลและคณะ. (2543). ศึกษาเปรียบเทียบผลผลิตและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจระหว่างปาล์มน้ำมันและยางพารา เมื่อปลูกในพื้นที่ L 1, L2 และ L3 ของ ปาล์มน้ำมันและยางพารา. ศูนย์วิจัยพืชสวนสุราษฎร์ธานี สถาบันวิจัยพืชสวน.
- สุพัฒน์ วิรัตน์พงษ์และคณะ. (2542). การผลิตข้าวของของเกษตรกรภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- อิทธิ พิศาลวานิชและคณะ. (2550). การศึกษาโครงสร้างการผลิตและผลผลิตของกลุ่มจังหวัดภาคใต้เพื่อประเมินผลด้านเศรษฐกิจ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). ประมวลคำในพระบรมราโชวาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๔๕ – ๒๕๔๕. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2553 จาก <http://www.eto.ku.ac.th>.
- ศูนย์สารสนเทศ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.(2547). ต้นทุนการผลิตข้าวนปี. สืบค้นเมื่อ 4 มกราคม 2553. จาก <http://www.ricethailand.go.th>.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดพัทลุง. (2552). สถานการณ์การผลิตพืชที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง. สืบค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2553. จาก <http://www.phatthalung.doae.go.th>.
- สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดพัทลุง. กองทุนฯเดือนปลูกยางทับนาข้าวเสียหายเกือบ 1.5 แสนไร่. สืบค้นเมื่อ 23 สิงหาคม 2553. จาก <http://www.siamsouth.com>.
- สำนักงานเศรษฐกิจเขต 9. (2551). การผลิตข้าวในภาคใต้. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2553. จาก <http://www2.oae.go.th/zone9>.
- สำนักนโยบายและแผนจังหวัดพัทลุง.(2551). ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดพัทลุง ในแผนพัฒนาจังหวัดระยะ 4 ปี 2553 – 2556 สืบค้นเมื่อ 14 มกราคม 2553. จาก <http://www.phatthalung.go.th/main.php>.

ภาคผนวก

ลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลการแปรรูปข้าว

รายงานความก้าวหน้า

นำเสนอผลงานในการเสวนาร่วมกับเกษตรกร

นาข้าวที่เปลี่ยนไปเป็นสวนยางพารา